

Чубукчі С.О.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

КОЛОРИСТИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ХУДОЖНИКА-ПЕДАГОГА

Колористична підготовка – важлива складова художньої освіти майбутнього художника-педагога, одна з основ його професійної майстерності, тому розвиток колористичних здібностей студентів є важливим завданням, що потребує науково-методичного дослідження. Актуальна на сьогодні проблема якісної підготовки студентів в області колористики вимагає переосмислення практичної частини програми з колористики у закладах вищої освіти України для підвищення рівня професійної майстерності згідно сучасних вимог до художника-педагога та досвіду західної образотворчої системи навчання.

Колористика є комплексною наукою, що поєднує у собі знання з хімії (створення фарб, взаємодія пігментів), фізики, фізіології, історії, філології, філософії, естетики, теорії мистецтва та психології. До наукового і практичного кольорознавства вносили свої ідеї видатні діячі науки і культури свого часу: Леонардо да Вінчі, Ісаак Ньютон, Е. Делакруа, І. В. фон Гете, М. В. Ломоносов, К. Рунге, В. фон Бецольд, В. Оствальд, Г. Цойгнер, М. Шеврель, А. Хельцель та багато інших. Впродовж 1950-1990-х років художні академії та школи розвивалися за різними напрямками: радянська школа спрямувалися виключно на академізм і консерватизм; західна – на розвиток креативності, неформальне мистецтво та, пізніше, постмодерн. Наразі існують декілька фундаментальних, спеціальних досліджень щодо питань колористики та колористичної підготовки студентів, що проводилися переважно у 80-х роках ХХ ст.: І. Іттен [5], Ж. А. Агостон [3], Л. Н. Міронова [6]. Також використовувались більш нові наукові роботи за сумісними темами, такі як статті А. В. Новікової [7], Л. П. Горбатенко [1] та дисертація О. О. Кайдановської [2]. Проте сучасна українська художня система освіти потребує доповнення креативними методами навчання колористиці та пошуку балансу між формальною, академічною та неформальною школами.

Метою статті є визначити основні завдання колористичної освіти як основи професійної майстерності майбутнього художника-педагога, а також запропонувати завдання, направлені на ефективний розвиток колористичних здібностей студентів.

Як зазначає А. В. Єфімов: «Колористика – наука про колір, що містить окрім традиційного кольорознавства розділ знань про колірну культуру, колірну гармонію, колірні переваги, колірну мову. Вона спирається на фізичні основи кольору, психофізіологічний фундамент його сприйняття, одночасно враховує кольорокультурні уявлення суспільства і тому адресується практично всім сферам його буття» [4, с. 5].

Колористична підготовка студента є невід'ємною складовою професійної художньої майстерності, що надає майбутньому художнику-педагогу знання з використання кольору для досягнення поставлених чуттєво-оптичних

(імпресивних), психічних (експресивних), інтелектуально-символічних (конструктивних) завдань [5].

Ознайомлення майбутнього художника-педагога із колористикою починається з початкових класів загальноосвітньої школи, де учнів знайомлять з основними властивостями кольорів, засобами їх гармонізації і символікою. Проте повноцінна професійна колористична підготовка відбувається у закладах спеціально-професійної та вищої освіти, під час проходження курсу «Кольорознавство», занять з живопису та композиції.

Завдання, які вирішує колористична підготовка майбутнього художника-педагога на сучасному етапі, пов'язані з:

- засвоєнням фізіологічних, психологічних і символічних аспектів кольорознавства;
- свідомим і грамотним практичним використанням виражальних можливостей і естетики кольору при створенні гармонійних художніх творів, естетичного та комфортного середовища;
- умінням за допомогою колірного вирішення досягати психофізіологічного впливу на людину, створювати певне враження, впливаючи на емоційно-чуттєвий стан глядача;
- вмінням творчо інтерпретувати знання з семантики та символіки кольору, колористичних традицій різних культур.

Таким чином засвоєння фізіологічних, психологічних і символічних аспектів кольорознавства нерозривно пов'язане з професійно-оціночними знаннями: вміння сприймати, відчувати, аналізувати колористику твору, характер колірних поєднань та їх якості. Без цих навичок художник-студент не отримуватиме повноцінної колористичної підготовки, що сповільнить швидкість і рівень якості його навчання.

Як вважав І. Іттен: «... у першу чергу, в учнях необхідно розвинути загальну підвищену чутливість до кольору. Без попереднього інтенсивного вивчення можливостей кольору і практичних занять з пензлем і фарбами неможна отримати ніяких надійних результатів» [5, с. 25].

Для цього на перших курсах бакалавріату необхідно проводити лекції з загальнотеоретичних знань про колір і його основні оптичні та психофізіологічні властивості, вплив і зміни колірного символізму в історії, аналіз художніх творів разом із практичними вправами на розвиток колірної чутливості та вивченням колірних гармоній. Наразі ці знання розподілені між чотирма дисциплінами: «Композиція», «Кольорознавство», «Історія мистецтв», «Живопис».

Другим завданням колористичної підготовки є навчання вмінню використовувати виражальні можливості й естетику кольору при створенні гармонійних художніх і дизайнерських творів, естетичного та комфортного середовища, що досягається досвідом творчої діяльності та комплексною колористичною підготовкою. Це завдання вирішується за допомогою комплексного навчання колористиці, яка разом із композицією стає своєрідним підґрунтям для інших художніх дисциплін.

На думку А. В. Новікової, «... колористична підготовка майбутніх художників-педагогів повинна йти інтегративно з вивченням композиційних закономірностей і базуватися на взаємозв'язках усіх дисциплін процесу навчання на художньо-графічному факультеті, тобто бути складовою єдиного комплексу, де всі предмети взаємно доповнюють один одного, вирішуючи колірні задачі своїми специфічними методами» [4, с. 12].

Розвинути навички використання виражальних можливостей кольору можна досягти завдяки навчальним роботам з курсу «Живопис», копіювань колористичних таблиць, таких як спектральне коло, кольорова куля Рунге, ахроматично-хроматичний ряд і творчих робіт на передачу колірних асоціацій, на створення різних видів колірних гармоній. Також можна звернутися до завдань з колориту, які пропонує Л. Г. Миронова: створення кольорових карт з квадратів або трикутників у різних гамах і типах колориту [6, с. 142].

Уміння за допомогою колірного вирішення досягати психофізіологічного впливу на людину та створювати певне враження визначається знаннями з оптики, семантики та символізму, які засвоюються студентом протягом курсу «Кольорознавства», а також створенням власних творчих робіт і їх наступним аналізом.

Для розвитку вміння впливати на емоційно-чуттєвий стан глядача студенту необхідно аналізувати чужі й власні роботи: як колір впливає на нього, визначення суб'єктивного ставлення до колористичної гами, створювати творчі роботи на передачу тепла і холоду, на асоціації та протилежні за змістом поняття (легкий – важкий, м'який – жорсткий), неформальні композиції з використанням складних колірних гармоній. В якості новаторської ідеї пропонується створення студентами робіт на відповідність кольорам часу доби. Прикладом для завдання є серія робіт Клода Моне, що зображував Руанський собор у різний час задля аналізу та відтворення впливу різного освітлення на об'єкт. Студенти можуть відтворити вплив кольору на об'єкт та зміну враження, емоційно-чуттєвого стану глядача від трансформації яскравості та теплохолодності освітлення. Вони можуть зобразити один і той самий об'єкт при насиченому білому та прожекторно-жовтому, слабкому сутінковому освітленні, різних атмосферних ефектах (дощ, туман, димка). В якості практичних завдань можна створювати яскраво виражені «спектри» кольорів з середньовічних книжкових мініатюр, гравюр, архітектурних споруд і фресок різних народів [6].

Вміння творчо інтерпретувати знання з семантики та символіки кольору, колористичних традицій різних культур розвивається під час накопичення зорових образів, які можуть бути трансформовані в образотворчі, під час творчої діяльності та вивчення символіки як колористичної мови, переліку умовних знаків.

Список використаних джерел:

1. Горбатенко Л. П. Проблема гармонізації кольору у навчальному курсі «Кольорознавство» / Л. П. Горбатенко // Теорія мистецтва. – 2015. – № 2. – С. 9-12.
2. Кайдановська О. О. Теоретико-методичні основи образотворчої підготовки архітекторів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Кайдановська. – Київ, 2015. – 43 с.
3. Агостон Ж. А. Теория цвета и ее применение в искусстве и дизайне / Агостон Жорж – М.: Мир, 1982. – 184 с.
4. Ефимов А. В. Колористика города / Ефимов А. В. – М.: Стройиздат, 1990. – 272 с.
5. Иттен И. Искусство цвета / Иоханнес Иттен. – М.: Д. Аронов, 2000. – 96 с.
6. Миронова Л. Н. Цветоведение / Миронова Л. Н. – Минск: Вышэйшая школа, 1984. – 285 с.
7. Новикова А. В. Совершенствование колористической подготовки будущих художников-педагогов в педвузе: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (изобразительному искусству в общеобразовательной, средней профессиональной и высшей школе)» / А. В. Новикова. – Омск, 2006. – 19 с.